

12 noyabr Konstitusiya Günüdür

<p><i>“Yeni Konstitusiya Azərbaycanda demokratik, hüquqi dövlətın qurulması, demokratik, vətəndaş cəmiyyətinin yaranması üçün bütün əsaslar yarıddır, bütün təminatları veriridr. Bizim borcumuz bu təminatlardan, Konstitusiyanın bizə verdiyi qanuni əsaslardan səmərəli istifadə etmək və ölkəmizdə hüquqi, demokratik dövlət yaratmaq, vətəndaşların, insanların hüquqlarını qorunmasını təmin etməkdən ibarətdir”.</i></p>
<div>Heydər ƏLİYEV</div>

Azərbaycan dövlətçiliyi və xalq üçün müs-təsna əhəmiyyəti malik tarixi hadisəsinin növbəti illərdəninüvü qeyd edirik. Belə ki, 23 il əvvəl - 1995-ci il noyabrın 12-də ilk dəfə olaraq müstə-qil Azərbaycan Respublikasının Əsas Qanunu olan Konstitusiya hazırlanaraq ümumxalq səs-vernəsi - referendum yolu ilə qəbul edildi. Konstitusiyanın qəbulu Azərbaycanın müstəqilliyinin ilk illərində əldə etdiyi ən mühüm nailiyyətlərdən biri olmuş, ölkəmizdə demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində yeni mərhələnin əsa-sını qoymuşdur.

Məlum olduğu kimi, 2018-ci il dövlətimiz və cəmiyyətimiz üçün bir sıra olduqca əlamətdar ha-disə və yubiley tarixləri ilə zəngindir. Belə ki, bu il dahi şəxsiyyət, xalqımızın ümummilli lideri Hey-dər Əliyevin anadan olmasının 95 illiyi, Azərbay-can Xalq Cümhuriyyətinin və 1918-ci ildə əsası qoyulmuş bir sıra dövlət orqanlarının, o cümlədən Azərbaycan Respublikası parlamentinin, ədliyyə, prokurorluq, polis orqanlarının, həmçinin Silahlı Qüvvələrin yaradılmasının 100 illiyi, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin yara-dılmasının 20 illiyi qeyd edilir.

Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin ən şanlı səhifələrindən biri - müsəlman Şərçində ilk de-mokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cüm-huriyyətinin 100 illik yubileyi dövlət səviyyəsində geniş şəkildə qeyd edilir. Bu əlamətdar hadisə ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən “Azərbaycan Xalq Cüm-huriyyətinin 100 illik yubileyi haqqında” və 2018-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili” elan edilməsi barədə mü-vafiq sərəncamlar imzalanmışdır.

Eyni zamanda, 2018-ci ildə ölkəmizin siya-si həyatında mühüm hadisə olan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri keçirilmiş və dövlət başçısı İlham Əliyev böyük səs çoxlu-ğu ilə qələbə qazanmışdır. Seçicilərin yüksək fəallığı ilə keçmiş seçkilərdə Azərbaycan Res-publikasının Prezidenti İlham Əliyevin inamı qələbəsə dövlət başçısına xalqın böyük etimad-ının olduğuun bir daha nümayiş etdiirdi.

Bu ilin ən əlamətdar hadisələrindən biri ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci illərdənüvüdür. Şübhəsiz ki, müasir Azərbaycan dövlətçiliyini, hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində əldə edilmiş nailiyyətləri ümummilli liderin adı olmadan təsvüvvür etmək qeyri-mümkündür. Həmçinin müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının qəbulu da məhz ulu öndər Heydər Əliyevin tarixi xidmətlərindən biridir.

Qeyd edilməlidir ki, istənilən demokratik dövlətin əsas qanunu dövlət hakimiyyətinin təş-kiilinin təməl prinsiplərini müəyyənləşdirərək, in-san hüquqları və azadlıqları, hakimiyyətlərin bölgüsü, siyasi plüralizm və digər demokratik dəyərləri özündə ehtiva edir, eyni zamanda mü-hüm ideoloji funksiyanı həyata keçirir. Bu ba-xımdan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu üçün vacib olan tədbirlərin həyata keçirilməsi, o cümlədən demokratik dəyərlərə əsaslanan yeni Konstitusiyanın qəbul edilməsi zərurətə çevril-mişdi. Lakin müstəqilliyin ilk illərində ölkədə mövcud olan siyasi qeyri-sabitlik və hərc-mərç-lik, eyni zamanda vahid siyasi iradənin olma-ması bu vəzifənin reallaşdırılmasını qeyri-müm-kün etmişdi.

Azərbaycan dövləti üçün belə bir çətin tarixi dövrdə xalqın tekdili tələbi ilə hakimiyyətə qay-dısqından sonra məhz ulu öndər Heydər Əliyev ölkə vətəndaşlarını azərbaycançılıq və dövlətç-lik ideologiyası ətrafında birləşdirməyə nail ola bildi, dövlət və cəmiyyət həyatının, demək olar ki, bütün sahələrini əhatə edən genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsə başlanıldı. Şübhəsiz ki, o zaman mövcud olan qanunlar və ümumilikdə qanunvericilik sistemi artıq demok-ratik ideya və dəyərlərin tələblərinə cavab ver-mədiyindən bu sahədə köklü islahatların aparıl-ması mütləq idi. Genişmiqyaslı qanunvericilik islahatlarını isə ölkənin Əsas Qanununun qəbul etmədən reallaşdırmaq qeyri-mümkün idi.

Məlum olduğu kimi, 1995-ci ilin may ayında yeni Konstitusiyaya layihəsini hazırlayan komissi-yanın tərkibi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən təsdiq edildi. Ulu öndər Hey-dər Əliyevin sədrliyi ilə fəaliyyət göstərən Kon-stitusiya Komissiyasının tərkibinə deputatlar, pe-şəkar hüquqşünaslar, iqtisadçılar, həmçinin nü-fuzlu elm xadimləri, müxtəlif siyasi partiyaların nümayəndələri daxil etmişdi. Ümummilli lider Heydər Əliyev Konstitusiya layihəsinin müəllifi kimi onun hər bir müddəasını şəxsən nəzərdən keçirməsi, dəfələrlə layihənin açıq müzakirəsini təşkil edərək əli sənədin ən təkmil formada qə-bul olunmasını təmin etmək üçün gərgin əmək sərf etmişdir. Qəbul ediləcək Konstitusiyanın əsas prioritet istiqamətləri komissiyanın ilk icla-sında ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən açıq-ılanmışdır: “Konstitusiya birinci növbədə dövlət-lə, hakimiyyətlə xalq arasında olan münasi-bətləri özündə əks etdirməlidir. Hakimiyyət böl-güsü, ali icra, qanunvericilik, məhkəmə haki-miyyətləri - bunlar hamısı xalqın iradəsinə sön-kənməli, seçkilər yolu ilə təmin olunmalıdır. Dövlət xalqın işi olmalıdır. Xalq dövlət üçün yox, dövlət xalq üçün olmalıdır və bu prinsiplər Kon-stitusiyamızın əsasını təşkil etməlidir”. Konstit-u-siya layihəsi 1995-ci il oktyabrın 15-də ümum-xalq müzakirəsi üçün mətbuatda dərc olunmuş və nəhayət, 1995-ci il noyabrın 12-də referen-dumu yolu ilə qəbul edilmişdir.

Konstitusiya dövlətin fundamental prinsiplə-rini, siyasi, hüquqi və sosial-iqtisadi əsaslarını təsbit edən əli sənəd kimi vətəndaşların hüq- və azadlıqlarına zəmanət verərək, ölkənin gələ-cək inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirdi. Əsas Qanun ölkədə demokratik, hüquqi, dünyəvi və unitar dövlət quruculuğu üçün hüquqi zəmin ya-ratmışı, bu gün də onun ən yüksək hüquqi qü-vəyə malik olan normaları bütün hüquqi tənzi-m-ətmə sisteminin əsasında durmaqla, ictimai münasibətlərin inkişafında sabitlik amili qışmın-də çıxış edir, ölkədə təşəkkül tapmış dövlətçilik

ənənələrinin, o cümlədən hüquq qaydasının qo-runmasına xidmət edir.

Konstitusiyə öz daxili sistemi, strukturu, bö-l-mə, fəsil və maddələrinin bir-birini tamamlama-sı, həmçinin nizamasalma pədrmetinə daxil olan məsələlərin hüquqi tənziמי baxımından olduqca mü-tərəqqi şəhəddir. Burada hakimiyyətin mən-bəyi, xalq suverenliyi, xalqın vahidliyi, xalq tən-sil etmək hüququ, hakimiyyətlərin bölgüsü me-xanizmi, insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının ali dəyər kimi tanınması və onları təmin edilməsi, bunulla bağlı dövlətdaxili və beynəlxalq müdafiə mexanizmlərinin mövcudlu-ğu və digər mühüm məsələlər əksini tapmışdır.

Konstitusiya dövlətin hər hansı bir marağa deyil, məhz vətəndaşların mənafeələrinə, şəxsi-yyətini maraqlarına xidmət etdiyini ən yüksək sə-viyyədə bəyan edir. Bu baxımdan təsadüfi deyil ki, Konstitusiyanın ən geniş fəsilində məhz əsas insan və vətəndaş hüquq və azadlıqları, bu hü-quqların və azadlıqların təminatı, habelə ayrı-ayrı hüquq və azadlıqların qanuni məhdudlaşdırıl-masının yol verilən hədləri ehtiva edilmişdir.

Əsas Qanunda həmçinin iqtisadi fəaliyyət azadlığı, mülkiyyət növlərinin müxtəlifliyi və on-ların bərabər müdafiəsinə verilən təminat, hər bir şəxs üçün layıqlı həyat səviyyəsinin və azad inkişafın təmin olunmasına istiqamətlənmiş so-sial dövlət konsepsiyası əksini tapmışdır.

Qeyd edilməlidir ki, Əsas Qanunun qəbulu zamanı onun tənziमतlərə pədrmetinə daxil olan ictimai münasibətlər və bu münasibətlərin tər-kiб hissəsi olan hüquqi, siyasi, sosial və iqtisa-di vəziyyət dəyişdikcə, ictimai münasibətlər in-kişaf etdikcə öz təbiətinə görə kifayət qədər sa-bit normativ hüquqi akt olan Konstitusiyaya da bir daha nəzər salınması, onun müəyyən mü-dəələsrinin təkmilləşdirilməsi, mü-tərəqqi əlavələr-inə və dəyişikliklərin edilməsi zərurəti yaranır. Məhz bu cür zərurətdən irəli gələrək 2002-ci il 24 avqust, 2009-cu il 18 mart və 2016-cı il 26 sentyabr tarixlərində keçirilmiş referendumlar

Konstitusiyə hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində yeni mərhələnin əsasını qoymuşdur

neticəsində Konstitusiyaya bir sıra əhəmiyyətli əlavələr və dəyişikliklər edilmişdir.

Xüsusilə son illər ərzində ölkə iqtisadiyyatı-nın dinamik inkişafı, genişmiqyaslı quruculuq layihələrinin həyata keçirilməsi və digər amillər ölkənin siyasi idarəetmə sisteminin daha da müasirləşdirilməsini, iqtisadi idarəetmə mexa-nizmlərinin çevik fəaliyyətinin təmin edilməsini, həmçinin vətəndaşların hüquqlarının və azad-lıqlarının daha səmərəli şəkildə müdafiə olun-masını və bu məqsədlə də konstitusiyə islahat-larının aparılmasını şərtləndirmişdir. Bununla da 2016-cı il sentyabrın 26-da Azərbaycan Res-publikasının Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbü-sü ilə keçirilmiş ümumxalq səsverməsi yolu ilə Əsas Qanuna mühüm əlavələr və dəyişikliklər edilmişdir.

Konstitusiyaya edilmiş əlavə və dəyişikliklər demokratik dəyərlərə və prinsiplərə uyğun ol-maqla, əsas insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının daha dolğun şəkildə təsbit edil-məsinə və onların müdafiəsinə, bu sahədə dövl-ətin məsuliyyətinin artırılmasına, həmçinin ali dövlət, məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının və bələdiyyələrin işinin təkmilləşdirilməsinə, daha səmərəli və çevik dövlət idarəçiliyi mexanizmi-nin formalaşdırılmasına, icra intizamının möh-kəmləndirilməsinə yönəlməşdir.

Referendum nəticəsində ölkəmiz üçün ta-mamilə yeni olan vitse-prezidentlik institutu ya-radılmış, seçkilr orqanlarda iştirakla bağlı yaş məhdudiyyətləri aradan qaldırılmışdır.

Xüsusilə qeyd olunmalıdır ki, Konstitusiyaya edilən əlavə və dəyişikliklərin böyük qismi bila-vasitə insan hüquqlarının və azadlıqlarının qo-runması ilə bağlıdır. Belə ki, insan ləyaqətinin qorunması və ona hörmət edilməsi, hüquq və azadlıqların məhkəmə təminatı ilə yanaşı, onla-rın həm də inzibati qaydada müdafiə olunmas-ının nəzərdə tutulması, mümkün özbaşnalıqdın müdafiə və vicdanlı davranış hüququ ilə bağlı dövlətin, dövlət qulluqçularının məsuliyyətinə dair tələblərin sərtləşdirilməsi, həmçinin hüquq və azadlıqların məhdudlaşdırılmasını dövlət tər-afindən gözələnən nəticəyə mütənasibliyi mə-sələsinin təsbit olunması və digər əlavə və də-yişikliklər olduqca mü-tərəqqi xarakterlidir.

Əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan Res-publikasının Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbü-sü ilə keçirilmiş referendum nəticəsində insan hüquqları və azadlıqları ilə bağlı Əsas Qanuna edilmiş əlavə və dəyişikliklər dövlətimizin tərəf-dər çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə, xüsusilə “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müda-fiesi haqqında” Konvensiyada, habelə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin prese-dent hüququnda əksini tapan əsas prinsiplərə uyğundur.

Qeyd edilməlidir ki, Əsas Qanunun ölkənin hüquq sisteminə gətirdiyi mühüm yeniliklərdən biri də müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin yara-dılması, o cümlədən ilk dəfə olaraq ali konstitu-siya ədalət mühakiməsi orqanı olan Azərbay-can Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin təsis edilməsinin nəzərdə tutulması idi.

Fəaliyyətə başladığı gündən ölkə Konstit-u-siya və “Konstitusiyə Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu Konstit-u-siya Məhkəməsi üçün normativ fundamənt ya-radaraq, konstitusiyə ədalət mühakiməsinin sə-mərəli şəkildə həyata keçirilməsi üçün etibarlı təməl olmuşdur.

Yaradılması məhz ulu öndər Heydər Əliy-evin adı ilə bağlı olan və bu gün Avropanın ən qa-baqqı konstitusiyə ədliyyə təcrübəsindəndə istifa-də etməkə fəaliyyət göstərən Konstitusiyə Məhkəməsi kifayət qədər geniş səlahiyyətlər dairəsinə malik ali konstitusiyə ədalət mühaki-məsi orqanıdır. Konstitusiyə nəzarətinin yuris-diksiyasına normativ hüquqi aktların olduqca geniş dairəsi daxildir. Bu isə Konstitusiyə və qanun normalarının şərhii vasitəsilə hüququn in-kişafı baxımından əhəmiyyətli funksiyaların hə-yatə keçirilməsi deməkdir.

Konstitusiyə Məhkəməsinin əsas səlahiy-yyətlərinə qanunvericilik və icra hakimiyyəti or-qanlarının normativ aktlarının, habelə bələdiyyə və məhkəmə aktlarının Konstitusiyaya və hüqu-qi qüvvəsinə görə daha üstün olan aktlara uy-ğunluğunun yoxlanılması, Azərbaycan Res-publikasının qüvvəyə minməmiş dövlətlərarası və hökumətlərarası müqavilələrinin Konstitusiyaya və qanunlara uyğunluğunun yoxlanılması, Kon-stitusiyanın və qanunların şərhii, qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyətləri arasında səla-hiyyətlər bölgüsü ilə bağlı mübahisələrin həll edilməsi daxildir.

Məlum olduğu kimi, ölkəmizin hüquq siste-mində konstitusiyə şikayəti institutu məhz ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik təşəbbüsü ilə ya-radılmışdır. Bu gün təcrübə göstərir ki, fərdi şi-ka-yət institutu Konstitusiyanın aliiliyinin təmin edilməsinin səmərəli formalarından biri kimi ol-duqca faydalı və səmərəli imkanlar yaradır.

Həmçinin qeyd edilməlidir ki, Konstitusiyə Məhkəməsi ölkəmizdə konstitusionalizm ideya-larının həyata keçirilməsinə, hüquq düşüncəsi-nin və eyni zamanda, hüquq mədəniyyətinin in-kişafına və təbliğinə hər zaman xüsusi diqqət yetirir. Məhz bu səbəbdən Konstitusiyə Məhkə-məsi hər il məktəblilər arasında Konstitusiyə Günü münasibətlə Konstitusiyə hüquq olimpia-dasını keçirir. Hesab edirik ki, gənclərin hüquq haqqında ilk bilikləri məhz Konstitusiyadan baş-lamalıdır. Dövlətin ən yüksək normativ hüquqi aktı haqqında ətraflı məlumat olan gənclər hü-quqi cəmiyyətin inkişafına gələcəkdə öz töhfə-lərini verə biləcəklər.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 27 dekabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında insan hü-quq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Programı” çər-çivəsində təşkil edilən həmin tədbirlər cəmiyyəti-mizin gənc təbəqələri arasında Konstitusiyə ha-qqında biliklərin inkişaf etdirilməsinə yönəlmışdir.

sibətlər zəminlik müqaviləsinin hüquqi əsasını təşkil etmir. Bu müqavilənin hüquqi əsasını za-minin əsas öhdəliyinin icra ediləcəyinə dair mə-suliyyəti üzərinə götürməsi, kreditora öhdəliyinin icrasına dair zəmanət verməsi təşkil edir.

Konstitusiyə Məhkəməsinin Plenumu bor-cunun ölümi halında mirası qəbul etmiş vərəsə-lərin miras qoyanın öhdəlikləri üzrə borcluya çevrildiyini nəzərə alaraq hesab etmişdir ki, ilk növbədə mirası qəbul etmiş vərəsələr miras qo-yanın kreditoru qarşısında məsuliyyət daşımalı-dir. Vərəsələr əsas öhdəliy icra etməkdən yayındıqları və ya lazımcına icra etmədikləri təqdirde, eləcə də miras əmlakın həcmi vərəsə-lərə əsas öhdəliyi icra etməyə və ya lazımcına icra etməyə imkan vermədikdə, pozulmuş mə-nafeyinin təmin edilməsi üçün kreditordan zəmi-nə qarşı tələb irəli sürməklə hüquq yaranır.

Konstitusiyə Məhkəməsinin Plenumu vur-ğulayıb ki, öhdəliyinin icra edilməməsi və ya lazı-mcına icra edilməməsində vərəsələr və ya za-minin təqsiri olduğu halda kreditör dəbbə pulu-nu ödənilməsi ilə bağlı tələbi bu hərəketləri tö-rətmiş şəxsə qarşı irəli sürə bilər.

Konstitusiyə Məhkəməsi Plenumunun “Ma-rine Plaza” Məhdud Məsuliyyəti Cəmiyyətinin şikayəti üzrə 2018-ci il 11 iyun tarixli qərarında qeyd edilmişdir ki, tərəflər hüquq və öhdəlikləri ni mülki qanunvericiliyə müvafiq olaraq müqavi-lə ilə rəziləşdirdiqlər halda məhkəmələr yaran-mış mübahisəni həmin müqavilə şərtləri çərçi-vəsində həll etməli, tərəflərin müqavilə üzrə öh-dəliklərini icra edib-etməmələrini hərtərəfli araşdırmalı, eləcə də hansı tərəfin öhdəliyinin ic-ra edilməməsinə görə məsuliyyət daşımalı oldu-ğunu dəqiqliklə müəyyən etməlidir.

Konstitusiyə Məhkəməsinin Plenumu həm-çinin vurğulamışdır ki, məhkəmə sūbutların qi-yimləndirilməsinin nəticələrini öz qərarlarında ətraflı və aydın şəkildə əks etdirməlidir. Məhkə-mə prosesinin iştirakçılarını tərəfindən təqdim edilmiş bütün sūbutların qəbul edilməsinin və

ya edilməməsinin motivləri, o cümlədən qərarın əsaslandırılması üçün hər hansı sūbutların əsas götürülməsi və digər sūbutların rədd olunmas-ının əsasları, həmçinin bir sūbuta münasibətdə digər sūbuta üstünlük verilməsinin əsasları ay-dın göstərilməlidir.

Konstitusiyə Məhkəməsi Plenumunun “Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsinin həmin məcəllə-nin 9.2-ci və 35-ci maddələrində baxımdan şərh edilməsinə dair” 2018-ci il 4 sentyabr tarixli qə-rarında göstərilmişdir ki, məhkəmə və digər or-qanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra mə-murunun qanuni tələblərinin yerinə yetirilmə-məsi mütləq inzibati həbslə nəticələnməməli, icra məmurları müxtəlif qanuni vasitələrlə məhk-əmə aktlarının icrasının təmin edilməsi üçün şərait yaratmalı və yalnız bütün imkanlar tükən-dikdən sonra sərt inzibati və cinayət təsiri tə-dbirlərindən istifadə etməlidirlər.

Bu qərarda Konstitusiyə Məhkəməsinin Ple-numu ədalətlilik prinsipiinə istinad edərək vur-ğulamışdır ki, bu prinsip inzibati xəta sayılan əmələ görə xətə törətməş hər bir şəxsın qanun qarşısında məsuliyyətini müəyyən etməklə inzi-bati məsuliyyətin həcminin mütənasibliyini müəyyənləşdirir.

Konstitusiyə Məhkəməsinin Plenumu qeyd etmişdir ki, məhkəmə və digər orqanların qərar-larının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələb-lərinin yerinə yetirilməməsinə görə şəxsın inzi-bati məsuliyyətə cəlb edilməsi məsələsinə baxıl-rəknə hüquqtəbiiqədici işni faktiki hallarını hər-tərəfli araşdırmalı, bundan əvvəl onun bərinədə bu əmələ görə inzibati tənbeh təbiiq edilib-edilməməsinin, inzibati tənbehin məqsədlərinə nail olunub-olunmamasını, əməlin məhz qərəzli olaraq törədilib-tördəilməməsinə və digər mü-hüm halları araşdırmalıdır.

Bununla da Konstitusiyə Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlmişdir ki, İnzibati Xə-tələr Məcəlləsinin 9.2-ci, 12-ci və 35-ci maddə-lərinin mənası baxımdan və xəts həmin məcəllə-nin 528.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan inzi-bati xətanı törətməyə görə inzibati məsuliyyətə cəlb edildikdən sonra məhkəmə və digər orqan-ların qərarlarını icra etmədikdə (qərəzli olaraq icra etməmə istisna əməllə), yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilər.

Vurğulanmalıdır ki, Konstitusiyə Məhkəməsi Plenumunun qərarlarında əksini tapan hüquqi mövqələr məhz Konstitusiyanın əsasları, onun aliiliyi və birbaşa hüquqi qüvvəsi nəzərə alın-maqla formalaşdırılır. Qeyd edildiyi kimi, Kon-stitusiyə Məhkəməsinin Plenumu tərəfindən qə-bul olunan qərarlarda və ümumilikdə məhkəmə-hüquq təcrübəsində Konstitusiyə Məhkəməsi respublikamızın tərəfdar çıxdığı beynəlxalq mü-qavilələrə, o cümlədən “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında” Konven-siyaya, “Mülki və siyasi hüquqlar haqqında”, “İq-tisadi, sosial və mədəni hüquqlar haqqında” beynəlxalq paktların müddəalarına, İnsan Hü-quqları üzrə Avropa Məhkəməsinin prese-dent hüququna və xarici ölkələrin konstitusiyə nəzə-rəti orqanlarının məhkəmə təcrübəsinə istinad-lar edilməsinə hər zaman xüsusi önəm verir. Bu cür hüquqi istinadların edilməsi qanunvericilik sisteminin ayrılmaş tərkib hissəsi kimi müvafiq beynəlxalq müqavilələrin təbiiq edilməsinin zə-ruriliyindən irəli gələrək, eyni zamanda, məhkə-mə qərarlarının daha düzgün və dolğun əsas-landırılmasına xidmət edir.

Bu gün Konstitusiyə Məhkəməsi Azərbay-canda demokratik dövlətin özünəməxsus və ayrılmaş atributu qismində çıxış etməklə Kon-stitusiyanın müdafiə mexanizminin səmərəli va-sitəsinə çevrilmişdir. Digər dövlət orqanları ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində qəbul etdiyi qərarları ilə Konstitusiyə Məhkəməsi Əsas Qanunun ali-liyini təmin etməklə qanunvericilik və məhkə-mə təcrübəsinin birliyinini mühafizə edir və öz növbəsində hüquq sisteminin inkişafına yeni töhfələr verir.

Bu il Prezident İlham Əliyevin birinci mü-d-ətə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsindən 15 il ötür. Dövlət başçısı İlham Əliyevin müdrik idarəçiliyi ilə Azərbaycan dən-ya birliyinin bərabərhuquqlu üzvü olmaqla sū-r-ətlə və dayanıqlı inkişaf edir. Azərbaycanın di-mənlik inkişafı onu nəinki siyasi, həmçinin iqtı-sadi və mədəni cəhətdən həm regional, həm də global mərkəzə çevirir. Dövlətimizin və xalqı-mızın maraqlarına xidmət edən siyasət və mü-a-sir idarəetmə üsullarının tətbiqi nəticəsində Azərbaycan dövləti daha da qüdrətlənmiş, ölkə-miz dünya miqyasında etibarlı tərəfdaşa çevril-mişdir.

Ölkəmiz beynəlxalq miqyaslı tədbirlərə, beynəlxalq forumlara, dövlət başçılarının zirvə görüşlərinə, eyni zamanda mötəbər humanitar və iqtisadi tədbirlərə, idman yarışlarına layiqin-cə evsahibliyi edir. Bu tədbirlər Azərbaycanın zəngin tarixi və mədəni irsinin təbliğinə əlvərş-li şərait yadaraqda, respublikamızın beynəlxalq ələmdə nüfuzunu daha da yüksəldir. Müasir və-təndaş cəmiyyətinin inkişafına yönəlmiş sosial, siyasi islahatların davamlı şəkildə həyata keçir-ilməsi, həmçinin qanunvericilik bazasının gün-bəgün daha da təkmilləşdirilməsi, ictimai-siyasi sabitliyin təmin edilməsi və digər çoxsaylı naili-yyətlər müasir Azərbaycan dövlətinin reallığı-dır. Əlbəttə, bu inkişafın əsasında Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin əsa-sı-ı qoduğu və hazırda Azərbaycan Respublika-sının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilən uğurlu daxili və xarici siyasət dayanır.

Qeyd olunduğu kimi, bu il Konstitusiyə Məhkəməsinin fəaliyyətə başlanmasını 20 illik yubi-leyi tamam olub. Bu əlamətdar hadisə ilə əlaqə-dar 2018-ci il iyulun 6-da Bakıda “Hüquqi dövlət və konstitusiyə ədalət mühakiməsi: dəyərlər və prioritetlər” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Kon-stitusiyə Məhkəməsi, Avropa Şurasının Venesi-ya Komissiyası və Almaniya Beynəlxalq Əmək-daşlıq Cəmiyyəti tərəfindən birgə təşkil olunan konfransda bir sıra Avropa və Asiya ölkələrinin Konstitusiyə məhkəmələrinin sadr və hakimləri, insan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin ha-kimləri, eyni zamanda Azərbaycan Respublika-sının bir çox dövlət orqanlarının rəhbərləri və nümayəndələri, nüfuzlu elm xadimləri və digər qonaqlar iştirak etmişlər.

Bu əlamətdar hadisə ilə bağlı dövlət başçısı İlham Əliyev Konstitusiyə Məhkəməsinin ha-kimlərinə və əməkdaşlarına təbrik məktubu ün-vanlamışdır. Azərbaycan Prezidentinin təbrik məktubunda deyilir: “Konstitusiyə Məhkəməsi ali konstitusiyə ədalət mühakiməsi orqanı kimi səmərəli fəaliyyəti ilə Azərbaycan Respublika-sının hüquq sisteminin sabitliyinin təmin edil-məsində, onun davamlı inkişafında, milli qanun-vericiliyimizin müasir dünya hüquq sisteminə inteqrasiyasında, cəmiyyətdə hüquq mədəni-yyətinin daha da yüksəldilməsində əhəmiyyətli rol oynamış, insan hüquqlarının etibarlı təminat-çısına çevrilmişdir. Əminəm ki, Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu prosesinin fəal iştirak-çısı olan Konstitusiyə Məhkəməsi bundan son-ra da ölkəmizdə demokratik və hüquqi dəyərlə-rin inkişafına öz töhfəsini verməkdə davam edəcəkdir”. Dövlət başçısının Konstitusiyə Məhkəməsinin 20 illik fəaliyyətinə verdiyi bu yüksək qiyməti eyni zamanda məhkəmənin üzərinə qo-yulən böyük məsuliyyət kimi qəbul edirik.

Konstitusiyə Məhkəməsinin yaradılmasının 20 illiyi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası-nın Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərən-camları ilə Konstitusiyə Məhkəməsinin bir sıra hakimləri fəxri adlar və dövlət təltifləri, Aparat əməkdaşları isə müxtəlif ixtisas dərəcələri və yüksək dövlət təltifləri ilə mükafatlandırılmış-lar. Bu, əlbəttə ki, Konstitusiyə Məhkəməsinin fəa-liyyətinə ən yüksək səviyyədə verilən qiymətin təzahürü olmaqla, eyni zamanda, Konstitusiyə Məhkəməsinin üzərinə düşən məsuliyyəti nə-zərdə tutur.

Fərəhləndirici haldır ki, Konstitusiyə Məhk-əməsinin Əsas Qanunun prinsiplərinin təmin edilməsi, o cümlədən insan hüquqları və azad-lıqlarının müdafiəsi sahəsindəki fəaliyyəti xalqı-mızın ümummilli lideri Heydər Əliyev və Azər-baycan Respublikasının Prezidenti İlham Əli-yev tərəfindən hər zaman yüksək qiymətləndiri-lib. Bir daha qeyd edilməlidir ki, məhkəmənin fəaliyyətinin bu cür fərqləndirilməsi və etimadın göstərilməsi qürurverici olmaqla, qərimizdə duran prioritet istiqamətləri müəyyən edir. Kon-stitusiyə Məhkəməsi göstərilən etimadı bundan sonra da doğrultmağa, həmçinin qarşıya qoyu-lan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışacaqdır.

Nəhayət, bir daha qeyd edilməlidir ki, qəbul olunduğu gündən Konstitusiyə, sözün əsl mə-nasında, dövlətin fundamental Əsas Qanunu kimi özünü təm doğruldub. Qanunvericilik sist-eminin bünövrəsini təşkil edən, ən yüksək və birbaşa hüquqi qüvvəyə malik olan Konstit-u-siyə dövlətçilik ənənələrinin, hüquq qaydasının və demokratik nailiyyətlərin qorunmasına xid-mət edir.

Bu gün hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyə-ti quruculuğu yolunda əldə edilən uğurların tə-məlinədə ölkə Konstitusiyasının dayanması də-nilməzdir. Eyni zamanda Konstitusiyə dövləti-mizin gələcək inkişaf vektorlarını müəyyən et-məklə, həmçinin çərçivə kimi çıxış edərək yeni qanunvericiliyin formalaşmasına istinad nöç-təsi rəlonu öynəsir. Qanunvericilikdə hər hansı bir boşluq Əsas Qanuna əsaslanmağa, ona ist-inad etməyə vadər edir və bəlliliklə, Konstit-u-siyə istənilən hüquqtəbiiqədici təsisatı yanlış qə-rarların qəbulundan siqortalayır.

Əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan Res-publikasının Prezidenti İlham Əliyevin dövləti-mizin siyasi, iqtisadi və hüquqi əsaslarının güc-ləndirilməsi istiqamətində çoxşaxəli fəaliyyəti dövlətimizin inkişafını təmin edir. Konstitusiyə Məhkəməsi də, öz növbəsində, Konstitusiyanın aliiliyinin, insan hüquq və azadlıqlarının müda-fiesi işinə bundan sonra da töhfə verməkdə da-vam edəcəkdir.

Fürsətdən istifadə edərək Azərbaycan xalqı-nı müasir tariximizin əlamətdar bayramlarından olan Konstitusiyə Günü, həmçinin müstəqil Azərbaycanın dövlət rəmzlərindən biri - Dövlət Bayrağı Günü münasibətilə ürəkədən təbrik edir, xalqımıza xoşbəxtlik, rifah və əmin-amanlıq ar-zulayırıq.

Fərhad ABDULLAYEV,
Azərbaycan Respublikası
Konstitusiyə Məhkəməsinin sadri

Azərbaycan.- 2018.- 11 noyabr.- S.6.